

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

ШЕРЕШЕВСЬКІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАННЯ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції*

*Одеса,
3 грудня 2025 року*

Одеса
Фенікс
2025

За загальною редакцією
доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Організаційний комітет Всеукраїнської наукової конференції:

Харитонов Євген Олегович – д.ю.н., завідувач кафедри цивільного права НУ «ОЮА», член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України, проф.;
Давидова Ірина Віталівна – д.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», проф.;
Зубар Володимир Михайлович – к.ю.н., проф. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Кривенко Юлія Василівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Павлова Вікторія Георгіївна – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Матійко Микола Володимирович – к.ю.н., доц. кафедри цивільного права НУ «ОЮА», доц.;
Лешикова Єлизавета Сергіївна – лаборант кафедри цивільного права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції та їхні наукові керівники, які рекомендували ці матеріали до друку.

III 49 **Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни** : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 250 с. – Режим доступу: ...
ISBN 978-617-8763-00-8

Збірник містить результати наукових досліджень, присвячених питанням захисту прав приватної особи. У виданні представлено актуальні теоретичні та прикладні напрацювання, що висвітлюють питання окремих аспектів захисту прав приватної особи, удосконалення механізму правового регулювання, створення нових правових інститутів, доповнення чинних нормативно-правових актів, що своєю чергою додатково актуалізує оновлення цивільного законодавства на підґрунті загального концепту приватного права.

Збірник адресовано студентам, викладачам, науковцям і всім, хто цікавиться теорією, практикою, історією та перспективами розвитку правової науки.

УДК 347.1/7

Станкевич Андрій Володимирович ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЕЛЕКТРОННА (ЦИФРОВА) ПОСЛУГА» ЯК ОБ'ЄКТА ЕЛЕКТРОННОГО ОБІГУ	213
Стрілець Михайло Ігорович ДО ПИТАННЯ ПРО ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ФРІЛАНС- ДОГОВОРІВ НА МІЖНАРОДНИХ ПЛАТФОРМАХ	216
Токарева Віра Олександрівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.	219
Фірчук Василь Русланович ДОГОВІР БУДІВЕЛЬНОГО ПІДРЯДУ В СУЧАСНІЙ ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ: НОРМАТИВНЕ ЯДРО, ВИКЛИКИ ДИНАМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА ТА РОЛЬ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	223
Халдай Ілля Віталійович ОСОБЛИВОСТІ СТЯГНЕННЯ ЗБИТКІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ ДОГОВІРНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	227
Харитонов Євген Олегович, Харитонova Олена Іванівна ЗАХИСТ ПРАВ ПРИВАТНОЇ ОСОБИ ПІД ЧАС ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: КОЛІЗІЇ ТА СОЛІДАРНІСТЬ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	231
Шайхет Олена Петрівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	236
Шамота Олександр Володимирович ЗАХИСТ ВІД ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОГО НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї: ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРАВОВИХ МЕХАНІЗМІВ	240
Швець Михайло Олександрович ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ	243
Шовкун Кристина Ігорівна ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ПРИРОДА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ОБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	247

Токарева Віра Олександрівна
кандидатка юридичних наук, доцентка
кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська
юридична академія»

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Поряд із питанням прав на цифрову ідентичність тісно пов'язано питання визнання права на персональні дані фізичної особи.

Погляди на користь визнання права власності на персональні дані набули поширення через скандали, обумовлені політичними перегонами Д. Трампа та BREXIT. Так, колишня співробітниця компанії Cambridge Analytica, Б. Кайзер заснувала громадську організацію, яка підіймає обізнаність суспільства та просуває ідеї визнання персональних даних об'єктами права власності [1]. Правозахисниця у своїх виступах наголошує на необхідності забезпечення балансу приватних та публічних інтересів для ефективного розвитку охорони здоров'я та винайденню нових лікарських медикаментів, проведення досліджень та випробувань, що вимагає збір та обробку персональних даних. Водночас суб'єкти даних мають право знати мету, цілі обробки даних тощо. Наразі визнання персональних даних об'єктами права власності, яке б давало фізичним особам право власності над своїми персональними даними, ще не отримало прямого правового закріплення в законодавстві, хоча визнається за персональними даними їх мінова властивість. Як слушно зазначає Н. Ю. Голубєва, персональні дані вже давно стали «Інтернет-валютою» [2, с. 4]. Обґрунтовують позицію доцільності визнання персональних даних об'єктами права власності: К. Г. Некіт [3, с. 57], П. Джеркус [4], Дж. Ріттер [5, с. 220]. Як зазначають, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova [6, с. 5], що данні особи, які складають цифрову особистість за її життя, якщо не відбулося втрати тілесності, належать самій людині після її смерті – правонаступникам у вигляді цифрової спадщини.

Означений підхід ґрунтується на обставині, що платформи використовують персональні дані з комерційною метою, що припускає можливість визнання мінової цінності за персональними даними, які надаються користувачем. Як свідчать соціологічні опитування, закріплення можливості за користувачами здійснення контролю за даними сприяло б створенню середовища довіри між користувачами та плат-

формами [7, с. 22]. Надані дані можуть отримати певний грошовий вираз залежно від того, наскільки вони є корисними. Адже будь-яка послуга в мережі «Інтернет» як платна, так і безоплатна, надається за певну зустрічну дію – надання персональних даних користувачем. Тому висувається теза про надання особам права обирати чи розраховуватися грошовими коштами, чи персональними даними за послуги в мережі.

Поряд із вищевикладеною позицією, в юридичній літературі існує підхід, що заперечує ідею виключного права власності на персональні дані. Серед противників можна назвати Дж. Дрексла [8], який стверджує, що не існує концепції, яка б обґрунтувала право власності на персональні дані.

С. Делакура піддає критиці право власності на персональні дані, надалі пропонує концепцію трасту даних, який може працювати та функціонувати лише в разі, якщо засновник є власником трастових активів. Науковець також наполягає на відмові від концепції права власності на персональні дані фізичної особи, застерігаючи, що таке твердження не виключає права власності на компанію, що збирає та обробляє персональні дані [9, с. 6].

Позиція обґрунтовується в науці досить широкою концепцією персональних даних відповідно до Регламенту ЄС 2016/67, яка вимагає від контролерів оцінювання чи може інформація безпосередньо або опосередковано ідентифікувати особу в сукупності з іншими даними [5, с. 220].

Опоненти визнання права власності на персональні дані стверджують [4], що передбачений у законодавстві ЄС підхід базується на правовому регулюванні саме «доступу» до персональних даних, який відображений в Європейській стратегії для даних 2020 [10] та Білій книзі ЄС про ШІ [11]. Означений підхід базується на ідеї права доступу та управління цифровою ідентичністю. Крім того, також спостерігається тенденція закріплення права на здійснення контролю за персональними даними та закріплення права на перенесення даних у Регламенті ЄС 2016/679.

За ст. 15 Регламенту ЄС 2016/679 передбачається саме право доступу до персональних даних, яке дозволяє здійснювати інші права суб'єктів даних як право виправлення первинних даних та результатів профілювання, прав на видалення, право на отримання компенсації за збитки та звернення до третіх осіб, отримувачів персональних

даних, у разі їх передання контролером. На користь «доступу» до даних свідчить також ч. ст. 15 Регламенту ЄС 2016/679, яка передбачає обов'язок контролера надати саме копію персональних даних, які обробляються.

Означені твердження підкріплюються розвитком технологій Web 3 на платформі блокчейн та розподільних реєстрів, які сприяють розробці технології децентралізованої цифрової ідентичності, яка має надати право доступу до єдиної цифрової ідентичності, право контролювати доступ до даних та забезпечити право переносити дані з однієї платформи на іншу [12]. Слід взяти до уваги, що цифрова ідентичність (у широкому розумінні) формується не лише в інформаційних системах приватних компаній, а й внаслідок збору та обробки персональних даних, профілювання, соціального рейтингу та автоматизованої обробки, збору даних з камер віддаленої біометричної ідентифікації, акаунтів (профайлів) в інформаційних системах державних та правоохоронних органів, акаунтів у державних системах охорони здоров'я, які являють публічний інтерес.

З урахуванням викладеного, можна говорити про право на цифрову ідентичність, як особисте немайнове право, обумовлене розвитком технологій, яке належить кожній фізичній особі, є комплексним за своєю структурою і складається з права на визнання цифрової ідентичності, право перешкоджати будь-якому спотворенню та посяганню на цифрову ідентичність, яке може завдати шкоди фізичній особі.

Враховуючи викладене, в сучасних умовах акаунти в соціальних мережах, електронна пошта із активним профілем, реєстрація на сайтах для отримання доступу є невід'ємною складовою користування всіма благами сучасного цифрового суспільства, невідворотним стає формування категорії цифрової ідентичності фізичної особи в мережі «Інтернет». Сучасний розвиток та поширення використання інформаційних технологій у суспільстві дозволяє говорити про цифрову ідентичність як систему даних про особу, представлену в цифровій формі, з використанням якої особа вступає у правовідносини, здійснює права та набуває обов'язки в мережі. Така цифрова ідентичність представляє та діє завдяки фізичній особі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Cambridge Analytica Whistleblower, Brittany Kaiser. Oxford Union. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=AgBHfmf2JhQ>

2. Голубєва Н. Ю. Порядок укладення договорів в електронній формі за законодавством України. *Методологічні засади вдосконалення цивільного процесуального права*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. до 150-річчя від дня народження Є. В. Васковського (8 квітня 2016 р.) / уклад.: І. В. Андронов, Н. В. Волкова, О. В. Сатановська. Одеса: Юрид. л-ра, 2016. С. 3-10.
3. Некіт К. Г. Персональні дані та індустріальні дані як об'єкти права власності: оцінка перспектив. *Часопис цивілістики*. 2020. № 36. С. 57-64.
4. Jurcys P. Personal Data Ownership 23.07.2020. URL: <https://towardsdatascience.com/personal-data-ownership-f3b62e6ed07d>
5. Ritter J., Mayer A. Regulating data as property: a new construct for moving forward. *Duke Law & Technology Review*. 2018. № 16. P. 220-277. URL: <https://scholarship.law.duke.edu/dltr/vol16/iss1/7/>
6. Харитонов Є. О., Харитонova О. І. Цифрова людина, цифрова особа та цифрова особистість: до проблеми співвідношення. *Часопис цивілістики*. 2023. № 49. С. 5-13.
7. Prince C. Do Consumers Want to Control their Personal Data? Empirical Evidence. *International Journal of Human- Computer Studies*. 2018. № 110. P. 21-32.
8. Drexl J., Hilty R., Desautettes L. Data Ownership and Access to Data. URL: <http://www.ip.mpg.de/en/link/positionpaper-data-2016-08-16.html>
9. Delacroix S., Lawrence N. Bottom-Up Data Trusts: Disturbing the 'One Size Fits All' Approach to Data Governance. *International Data Privacy Law*. October 12, 2018. P. 1-43. URL: <https://ssrn.com/abstract=3265315>
10. European Strategy for Data 19.02.2020 European Commission 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0066>
11. White Paper on Artificial Intelligence A European approach to excellence and trust European Commission. 19.2.2020 COM(2020)65. URL: https://commission.europa.eu/system/files/2020-02/commission-white-paper-artificial-intelligence-feb2020_en.pdf
12. Johnson A. Aug 30, 2022, Digital Identities Will Change. The Nature of Online Reputation URL: <https://www.forbes.com/sites/alastairjohnson/2022/08/30/digital-identities-will-change-the-nature-of-online-reputation/?sh=4f43673b584a>